

Panoràmica del tema

Lluís Garcia i Sevilla¹
Secció de Ciències Biològiques
Institut d'Estudis Catalans

Pel que puc veure, l'assistència a aquesta sessió és de les més nombroses als actes de celebració del Centenari de l'Institut. És bo que el nostre president, Salvador Giner, qui ha obert l'acte; el seu vicepresident i president de la Comissió Executiva del Centenari, Antoni Riera, i el secretari científic de l'Institut i coordinador del Segon Cicle de Conferències sobre les Ciències Experimentals i la Tecnologia a les Terres de Parla Catalana al Segle XX, Ricard Guerrero, els quals m'han precedit en l'ús de la paraula, hagin pogut comprovar l'interès que desvetlla la psicologia. A més dels presents, caldria afegir-hi els molts absents que no han pogut venir, però que ens han enviat la seva adhesió. Us prometo que, a la versió escrita d'aquest acte, hi constaran els seus noms així com els vostres, els qui heu fet l'esforç de venir-hi, i un extracte de les vostres intervencions durant el debat que farem en cloure l'acte.

Vull pensar que aquesta càlida acollida es deu al fet que la nostra convocatòria ha estat realitzada sense nostàlgia pel passat però amb la mirada posada en el futur, el nostre futur col·lectiu. Com el nostre país, l'Institut no ha tingut un desenvolupament normal: al llarg de la seva existència centenària

1. L'autor vol agrair els comentaris de fons del doctor Oriol Casassas i les propostes d'esmena formals del doctor Josep M. Mestres.

ha viscut una època inicial fructífera, ha sofert una forta persecució dictatorial (tot i que cada cop menys estricta gràcies a la resistència oposada pel nostre poble) i, finalment, durant els darrers trenta anys, ha anat recuperant les característiques fundacionals. Les relacions de la psicologia i l'IEC han estat marcades per aquesta història. En les conferències «Trobades i retrobades de la psicologia i l'Institut» hom vol explicar, a partir de tres fites cabdals, aquestes relacions: l'inici, l'estroncament i la vida separada. Tanmateix, la finalitat de la reunió no és fer un rumiament nostàlgic i impotent sobre un passat impossible de canviar, sinó aprofitar l'avinentesa per a debatre públicament el projecte, ja engegat, de la creació d'una societat filial de l'IEC que agrupi federativament les societats de psicologia científica d'arreu dels països catalans. En aquesta reunió, doncs, hom vol explicitar les bases de les passades relacions entre la psicologia i l'IEC per a projectar-les cap al futur.

Quant al passat, hem volgut exemplificar aquestes «trobades i retrobades» en tres personatges cabdals: Ramon Turró, membre fundacional de la Secció de Ciències (actualment subdividida en dues, la Secció Ciències i Tecnologia i la Secció de Ciències Biològiques) i cofundador de la Societat de Biologia de Barcelona (*nunc* Societat Catalana de Biologia); Emili Mira, primer secretari de la Societat de Biologia de Barcelona, i Santiago Montserrat, qui no tengué cap relació amb l'Institut perquè aquest oficialment no existia, ja que llavors era totalment clandestí.

Els tres són baules de l'evolució de la psicologia, absolutament homologables respecte a les baules de qualsevol país normal i científicament avançat. Ramon Turró, desmarcant-se de la filosofia tradicional, combatent el vitalisme, la pseudociència llavors imperant al nostre país, i introduint el mètode experimental aplicat a la biologia, seguint Claude Bernard. Emili Mira, maldant per les mesures psicotècniques i les aplicacions de la psicologia, per ventura la ciència aplicada que més pot fer per augmentar, o aprofitar millor, el capital més important de qualsevol país, el capital humà. Santiago Montserrat, inaugurant al nostre país la que podríem anomenar *psicologia teòrica*, consemblantment com parlam de física teòrica, una recerca sobre els mecanismes primaris i elementals que fan possible i expliquen allò que observam, mesuram i verifiquem experimentalment: la conducta dels organismes.

Emperò la història del nostre país no és una història equiparable amb la dels països normals i amb un grau avançat de civilització. En temps de Turró, semblava que recuperàvem el camí de la civilització, que a l'Europa moderna és democràcia i ciència. Turró usà amb tota naturalitat el nostre idioma en les seves recerques i publicacions, així com el francès, que llavors encara era la llengua de moltes de ciències i especialment de la psicologia; per aquella època, la *Introduction a l'étude de la médecine expérimentale* de Claude Bernard fou traduïda al nostre idioma per Jaume Pi-Sunyer i Bayo, concretament, l'any 1930. Emili Mira també pogué disposar durant un quant temps d'un país que es normalitzava (si descomptam la dictadura del general espanyol Primo de Rivera), pogué presidir una societat de nom i continguts molt moderns per a la seva època, la Societat de Psiquiatria i Neurologia, i aconseguí que la

II Conferència Internacional de Psicotècnia es fes a Barcelona amb el nostre idioma com a llengua oficial. Abandonat per totes les potències democràtiques, el nostre poble no pogué aturar l'escomesa militar del general espanyol Francisco Franco, i esdevengué un poble vençut. Mira s'hagué d'exiliar, i Montserrat, que restà a Catalunya, malvisqué, científicament parlant, i hagué de publicar les seves recerques en espanyol: al nostre idioma no se li permetia la vida pública.

Un poble militarment vençut, però no superat en desenvolupament ideològic, científic i tècnic. A partir de l'any 1939, el nostre país va patir, com sabeu, una dictadura genocida absoluta, amb la qual cosa, si el català era prohibit a tots els nivells, imaginau qui es podia dedicar, per exemple, a continuar fent tests en el nostre idioma. Voldria recordar que aquesta dictadura durà quaranta anys, i no valoram prou bé la dada, perquè no tenim present que Hitler només s'estigué al poder deu anys i que Mussolini només s'hi estigué vint anys. D'altra banda, hom associa la dictadura franquista només amb la persecució nacional i la repressió de qualsevol forma democràtica, però hauríem de recordar que el franquisme fou també profundament anticientífic. La *Ley* del 29 juliol 1943 afirma taxativament:

[...] la República [espanyola] lanzó a la Universidad por la pendiente del aniquilamiento y desespañolización, hasta el punto de que brotaron de su propia entraña las más monstruosas negaciones nacionales. [...] Al recuperar España su sustancia histórica con el sacrificio y la sangre generosa de sus mejores hijos en la Cruzada salvadora de la civilización de Occidente, y al proclamar con la victoria el principio de la revolución espiritual, se hace imprescindible encarnar esta mutación honda de los espíritus en una transformación del orden universitario que, a la par que anude con la gloriosa tradición hispánica, se adapte a las normas y al estilo de un nuevo Estado, antítesis del liberalismo y ejecutor implacable de la consigna sagrada de los muertos: devolver a España su unidad, su grandeza y su libertad. La Universidad que se instaura en la presente Ley nace como corporación a la que el Estado confía una empresa espiritual: la de realizar y orientar las actividades científicas, culturales y educativas de la Nación [espanyola] con la norma de servicio que impone la actual Revolución española. Para desarrollar este concepto la Ley devuelve a la Universidad la plenitud de sus funciones tradicionales, restaurando, reorganizando o creando los órganos adecuados. [...] Este fervor encarna en instituciones de profesores y alumnos, al par que en cursos de formación política y de exaltación de los valores hispánicos, con el fin de mantener siempre vivo y tenso en el alma de la Universidad el aliento de la auténtica España (García, 1977).

La desfeta militar del nostre poble comportà l'enfonsament de la medicina (Casassas, 1970) i també de la ciència psicològica (Siguán, 1981), perquè des del temps d'Hipòcrates, la psicologia de caire més científic ha estat, per bé i per mal, en mans de metges. Mira i Montserrat n'eren, de metges, i Turró, per raons que no són del cas, no acabà la carrera i, finalment, fou *metge* d'animals *irracionals*, és a dir, manescal. Però els franquistes no en tenien prou amb l'exili de Mira o l'ostracisme forçat de Montserrat; volien tornar als *esperits*. Fent-ho, aconseguiren

d'ésser entre els primers d'arreu del món a introduir els estudis de psicologia a la carrera de medicina. L'any 1944 crearen l'assignatura de psicologia mèdica. Però no ens deixem enganyar pel rècord mundial; les *forces vitals* del doctor Letamendi, foragitades amb gran esforç per una generació de científics, com el mateix Turró, tornaven victorioses a l'edifici de la Facultat de Barcelona

Al nuevo Estado cumple vindicar en su plenitud el hondo sentido de la actividad médica, en su doble aspecto científico y profesional. Los avances logrados en las ciencias psicológicas, aplicadas al mundo físico, destacan la importancia que encierra un soporte espiritual de conocimientos tan amplio y tan firme como reclama el trato familiar que el médico ha de mantener con los intrincados problemas de la Biología. Esta aproximación psicofísica se apoya en la necesidad de subrayar el valor de lo espiritual, condición indispensable para un auténtico progreso de la ciencia médica. [...] No cabe olvidar que el enfermo ha de ser siempre considerado como hombre entero, dotado de alma y cuerpo, y que su dolor es como un crisol donde se depuran las virtudes morales, por lo que el médico ha de apoyar en esta estimación total sus intervenciones clínicas. La deformación del rigor científico de la Medicina, alentada por el laicismo materialista, servidor de imitaciones extranjeras, había calado en nuestras Facultades, desviando una parte de su pensamiento hacia la irreligiosidad. Frente al error cartesiano, que estimulaba estos descaminos del derrotero de la verdad [...] (García, 1977).

La instauració d'una nova universitat estatal espanyola amb les d'intencions de la *Ley de ordenación de la universidad* del 1943 i del *Decreto de ordenación de la Facultad de Medicina* del 1944 requeria que els franquistes s'assegurassin i triassin «las personas encargadas de llevarla a la realidad. La Ley exige condiciones rigurosas para el acceso a la Cátedra». Mitjançant un procediment oficial i burocràtic de depuració, aconseguiren un control exhaustiu del començ d'una línia de cooptació, foragitant tothom anterior, com ara Mira; inhabilitant sospitosos, com ara Montserrat, i creant una estructura jeràrquica, tancada i autoperpetuada de funcionaris vitalicis. Aquesta estructura permeté que a l'aula de Mira, durant l'existència de la Universitat Autònoma de Barcelona (no la confongueu per a res amb l'ara així anomenada), s'ensenyassin unes *psicologies* tan anticientífiques que, per contrast, la psicoanàlisi, que també s'hi ensenyà durant dècades, semblava una ciència tot just pel seu groller empirisme. Aquestes *psicologies* són la causa remota del baix ús de la morfina als nostres hospitals (Baños i Bosch, 1993; Bosch i Baños, 2002), el «dolor es como un crisol donde se depuran las virtudes morales». Aquestes *psicologies* són la causa propera perquè milenars de metges catalans recordin la «psicologia», estudiada a la Facultat, amb tot l'horror intel·lectual que una persona de formació científica pot experimentar, amb un devastador efecte multiplicador sobre les persones que tracten els metges: tota la població. Són també la causa propera perquè durant el franquisme hi florís, quan no hi havia arrelat abans, la psicoanàlisi (García, 1985) o hi arrelàs amb força l'antipsiquiatria, afortunadament ja no operativa, o d'altres pseudociències més

o menys exòtiques. Aquesta és la panoràmica del terreny intel·lectual que hem rebut d'herència i on hem estat educats. La línia de cooptació, iniciada pels franquistes, arriba fins a la nostra actualitat sense solució de continuïtat. Amb aquest control tan rígid de les persones, la necessària evolució de les idees ha estat exasperantment lenta.

Aguantar quaranta anys una dictadura genocida, com la que haguérem d'endurar, ha donat com a resultat que avui, que obrim els ulls —jo diria que encara els tenim mig clucs—, ens adonam que no tenim instruments de mesura psicològica en el nostre idioma. I, com ens podem considerar un país mínimament seriós i avançat si encara ara no podem mesurar amb propietat el QI? (Garcia, 1981*a*). Tanmateix, i per fort que sigui el control, sempre hi ha esclètxes. El caòtic, tècnicament parlant, esdevenir de les relacions humanes havia de donar uns resultats sorprenents: dins el si de l'anticientifisme brostarien els tests. Un important franquista, falangista de primera hora, influent filòsof dins l'hispanofeixisme i llatínia, depurador oficial de catedràtics de secundària, *guanyaria* el 1940, amb el número 1, una càtedra de filosofia a la just acabada d'instaurar Universidad de Barcelona, un any després de l'entrada de les tropes franquistes a la ciutat, quan hi havia una repressió feroç i afusellaments col·lectius diaris. L'any següent, el 1941, aconseguí el trasllat a la Universidad Central (de Madrid), i l'any següent era un dels factòtums de l'acabat de crear Consejo Superior de Investigaciones Científicas (CSIC) de Madrid, projectat com a factoria de les *altes idees* del règim franquista: «la restauración de la clásica y cristiana unidad de las ciencias». Concretament, aquest personatge, que nomia Juan Francisco Yela Utrilla, fou el vicedirector de l'Instituto Luis Vives del CSIC.

Idò bé, dins aquest institut hom fundà un departament de psicologia experimental que es dedicà, durant anys, a adaptar a l'espanyol els tests internacionals més importants. Mariano Yela, un deixeble, sembla que molt predilecte, de Yela Utrilla en fou l'artífex principal, qui, anteriorment i amb vint-i-quatre anys, havia estat becat pel Ministerio d'Educación Nacional i enviat a diverses universitats de fora d'Espanya, la major part catòliques, però que fou captivat per les tècniques d'anàlisi factorial que aprengué a Chicago amb l'enginyer, deixeble i ajudant d'Edison, esdevenent psicòmetra, Louis L. Thurstone.²

En definitiva, les conseqüències d'aquesta esclètxa, dins l'estructura monolítica del franquisme, fan que els nostres professionals disposin de tests en espanyol però no pas en el nostre idioma: mentre els científics catalans romanien lingüísticament emmordassats, els tests en espanyol s'esmunyien per una esclètxa imprevista i imprevisible.

Les proves psicotècniques, un producte cultural, són tan difícils de traslladar d'una cultura a una altra com, posem, un sonet, amb les seves rimes i recomptes de síl·labes. La sort és que podem controlar empíricament la traducció, perquè aplicant la prova traduïda a la població de la cultura receptora podem detectar-hi els canvis de resposta en relació amb la població

2. M. YELA, *Psicología de las aptitudes: El análisis factorial y las funciones del alma*, Madrid, Gredos, 1956.

originària examinada amb la prova original. Aquest procés d'adaptació és lent i reiteratiu, i, per tant, econòmicament molt car. Si hom no està disposat a esmerçar-hi temps i diners, no paga la pena adaptar proves psicotècniques: és millor no avaluar que fer-ho malament, perquè les repercussions negatives, tant socials (p. ex., l'avaluació clínica o l'escolar) com econòmiques (p. ex., la selecció de personal), són ingents. Podeu imaginar quin desgavell hi hauria si els termòmetres no funcionassin adequadament? És molt barat comprar un instrument d'una mesura física fabricat enjondre i usar-lo ací, cosa que no passa amb la major part de les mesures psicotècniques de les qualitats humanes. Les proves adaptades a l'espanyol pel CSIC durant la dictadura franquista, dit suaument, no són precisament un model d'adaptació. No cal ni arribar a parlar de les esbiaixades mostres d'estandardització, el final del procés, perquè just en el procés inicial hom pot detectar greus errors de traducció (Garcia, 1981*b* i 1998). Quan, ja fa anys, vaig demanar, a un important directiu de l'empresa madrilenya propietària dels drets editorials del WAIS i de l'MMPI, permís per a adaptar al nostre idioma alguns dels seus tests, s'hi negà rodonament. Li hauria replicat amb un exabrupte; però, pensant que pensava «per què, si tots som espanyols?», li vaig respondre demanant-li per què ells no usaven ni comercialitzaven els tests adaptats a l'espanyol fets a Mèxic, alguns molt millors que els adaptats a Madrid. La seva resposta fou clara: «Tenim la mateixa llengua però diferent cultura». La meua rèplica, «ja veieu, als països catalans tenim una llengua i una cultura diferents de les castellanès», no el mogué de la seva negativa: els interessos pecuniaris són més importants que els científics i els socials. Al cap i a la fi, idò, la gran part dels tests usats amb la nostra població no són ni lingüísticament, ni culturalment ni científicament correctes. Per això, per l'inevitable fracàs del seu ús, dins la nostra societat hi ha una irracional i forta desconfiança cap a les proves psicotècniques (Garcia, 1998).

Ens cal una mena de CSIC per a superar aquesta situació, i aquesta entitat no pot ésser altra que l'Institut d'Estudis Catalans. Ens cal una societat filial que ens aplegui i que pugui donar una forta embranzida institucional a l'adaptació dels tests més importants i usats universalment al nostre idioma, i també fer moltes d'altres coses necessàries. Les feines per a crear la filial començaren durant el curs 2000-2001, essent Manuel Castellet president de l'IEC. La idea era crear la Societat Catalana de Ciències de la Conducta (SCCC), filial de l'IEC, a semblança de la veterana Societat Catalana de Biologia (SCB). Tasca aparentment fàcil, el reglament seria el de la SCB i allà on la SCB tenia seccions nosaltres hi posaríem societats preexistents. El sintagma de *Ciències de la Conducta* era el millor per a indicar el desig, col·lectivament compartit, d'allunyar-nos de les *psicologies* pseudocientífiques i de fer entendre que el nostre objecte d'estudi és una propietat, objectiva o objectivable, dels éssers vius, i, per això mateix, entroncar-nos, com la SCB, amb la Secció de Ciències Biològiques. Hom hi havia previst la creació d'una secció compartida amb la Societat Catalana de Sociologia, la de psicologia social, i unes altres dues de compartides amb la SCB, l'etologia i les neurociències. Les societats, lentament arreplegades, foren: la Societat Catalana de Recerca i Teràpia del Comportament (SCRITC),

l'Associació d'Estudiants de Neurociències (AENC) de la UAB, la Societat Catalana de Neuropsicologia (SCNP) i l'Associació per al Foment i Ús de les Noves Tecnologies a la Psicologia (AFUNTAP). Tanmateix, el procés s'esllanguia a causa de les reticències dels directius de les societats a l'homogeneïtzació de tracte en esdevenir simples seccions d'una nova societat, quan les societats-seccions serien desiguals en nombre de socis, i amb un historial societari i de compromisos, sobretot internacionals, diferents. D'altra banda, sorgiren reticències sobre l'apel·latiu *Conducta*. Justament aquest apel·latiu permetia la coexistència, dins la futura societat, de titulats en carreres diferents de la de psicologia, especialment metges i biòlegs; però feia perdre el mot tradicional de *psicologia*, i era ben clar que la *medicina* no havia canviat de nom en incorporar-se al mètode científic, per cert, ben recentment, històricament parlant, amb l'esmentat Claude Bernard.

Josep Laporte, llavors president de l'IEC, davant aquests inconvenients i reticències, proposà que la nova filial: *a*) Fos una federació de societats i, d'aquesta manera, afavorir els efectes positius de la federació sobre els negatius, preservant-ne les peculiaritats (com ara, la representació internacional, les publicacions, els premis, etc.) i no aigualint-les dins un tractament homogeni. *b*) Usar sense restriccions ni eufemismes el nom tradicional de *psicologia*. *c*) Incardinar la futura filial federal plenament i només dins la Secció de Ciències Biològiques, com a garantia de l'ús del mètode científiconatural com a eina de coneixement, científicitat que caldria exhibir no sols de portes endins de l'Institut sinó també, i sobretot, de portes enfora. Amb aquesta nova orientació, i sota la presidència del llavors secretari general de l'IEC, Salvador Alegret, el divendres 22 d'abril de 2005 es constituí la Comissió Gestora de la

FEDERACIÓ DE SOCIETATS CIENTÍFIQUES DE PSICOLOGIA, FILIAL DE L'IEC
Associació per al Foment i Ús de les Noves Tecnologies a la Psicologia (AFUNTAP)
Associació Catalana de Psicologia de l'Esport (ACPE)
Associació de Psicologia de l'Esport de la Comunitat Valenciana (APECVA)
Societat Científica Catalana de Psicologia (SCCP)
Societat Catalana de Neuropsicologia (SCNPS)
Societat Catalana de Recerca i Teràpia del Comportament (SCRITC)
Societat Valenciana de Psicologia (SVP)

En total, són més de sis-cents vuitanta socis. Entre aquestes societats, n'hi ha d'importants i grosses (com la SCRITC o la SCNPS), i també de petites però territorialment imprescindibles (com l'AFUNTAP o la SVP). D'altra banda, se n'està gestant una de nova, la de neuropsicofarmacologia, just per a incorporar-se a la resta ja federada. Tot és en regla: l'aprovació de la Secció de Ciències Biològiques, l'aprovació del secretari científic de l'Institut, l'aprovació del delegat del president per a les societats filials...; però han passat els anys i tres presidents (Castellet, Laporte i Giner)... Comprenc les reticències als tests psicomètrics, per haver estat mal adaptats i, a més, redactats en espanyol; comprenc les visions pseudocientí-

fiques de la psicologia promogudes pel franquisme, coses que ja us he explicat; però acaba cansant haver de defensar contínuament que la psicologia és i ha d'ésser una ciència natural, agermanada amb la resta de les ciències. Argumentar amb els meus col·legues científics és fàcil: els químics no volen alquimistes a les seves societats, i els astrofísics no hi volen astròlegs, ni els passa pel cap. Amb la resta, no és tan fàcil, però dóna un bon resultat recordar-los que quan cauen malalts ens cerquen, ens consulten, als metges, com més científics millor, i no es refien gens de les medicines alternatives. Ja fa temps em queixava a Oriol de Bolòs de tot això, de la lentitud del procés; aquell saviàs que havia herboritzat, pujant i davallant muntanyes, tots els països catalans em digué «*Jove*,³ oi que l'Institut és ple d'eminències?». Hi vaig assentir; no podia respondre una altra cosa. Llavors em demanà què significava *eminència*. Davant el meu silenci perplex, prosseguí: «elevació del terreny que dificulta la marxa».

Per acabar, tornem a la *panoràmica del tema*. En tot moment he mirat de seguir l'afirmació de Popper: «En la història de la ciència hem de tenir en compte: primer, que només aquell qui comprèn la ciència (és a dir, els problemes científics) en pot comprendre la història; i, segon, que només aquell qui comprèn realment la seva història (la història de les seves situacions problemàtiques) pot comprendre la ciència» (Popper, 1985). Els conferenciant també han seguit aquesta idea.

El primer, Josep Roca, és un pensador sobre els fonaments científics de la psicologia a qui agrada situar-se en la cruïlla entre la filosofia i la psicologia, com Turró, de qui ens parlarà. Roca, com Turró, té sempre la *vida* davant seu. La seva feina a l'Institut Nacional d'Educació Física de Catalunya (INEFC) li permet observar i estudiar els humans comportant-se tal com són dins de marcs estandarditzats d'actuació, marcs anomenats *esports*. Estudiar els esportistes és com estudiar la complexitat de la vida en diverses situacions, amb més o manco restriccions. No és que tinguem resolts, com a científics, tots els nostres problemes *filosòfics*; però tenim clar que hem trencat radicalment amb la filosofia, com ho féu la física; i que hi ha continuïtat, i no trencament, entre el *psiquisme* dels animals i el dels humans. Com no podia ésser d'una altra manera, la fisiologia ens permeté independitzar-nos de la filosofia. I Turró no sols ho féu, no sols fou un pavloví, sinó que ens conduí fins al condicionament instrumental amb els seus originals experiments amb pollets acabats de sortir de l'ou.

Jordi Renom, el segon conferenciant, ens mostrarà que la nostra psicologia, igual que l'americana, passa de la fisiologia a la psicologia aplicada, a la psicotècnia. Amb aquesta passa, la nostra psicologia, com la de qualsevol país científicament avançat, esdevé plenament *psicologia* pel mesurament, primer d'habilitats i destreses físiques fins a desembocar en el mesurament de tota classe de característiques humanes, en la psicometria. Així, la psicometria del nostre país no fou la primera del món, però fou una de les primeres d'Europa. Definitivament, el mesurament i les mesures són allò que distingeix clarament la ciència de la no-ciència. I Renom,

3. Semànticament, aquest era el significat; però, malauradament, no record el mot exacte.

professor del Departament de Metodologia de les Ciències del Comportament, és un científic aplicat i pràctic de la psicometria, és un atrafegat consultor de professionals (logopedes, militars, enginyers, odontòlegs, llevadores, filòlegs, entrenadors, metges, etc.) amb problemes psicomètrics, i el seu web és com l'alta cadira del socorrista d'una platja turbulenta que cal tenir sempre localitzada. Ell sap dels desastres socials que comporta l'ús d'una mala psicometria o, encara pitjor, de l'ús de prejudicis, halos i estereotips expressats numèricament: la pseudopsicometria.

El darrer conferenciant, Francesc Salvador, del Grup de Recerca en Conducta Adaptativa i Interacció, pertany plenament a la psicologia que anomenaria *teòrica*, com abans he comentat en parlar de Santiago Montserrat. L'ús de models i fórmules contrastats amb l'experimentació és imprescindible quan hom estudia situacions molt complexes, amb múltiples entitats que interactuen. Tal és el cas de la física quàntica. I, en el nostre cas, és el comportament social. Sense els models, els algorismes i la matematització és impossible l'estudi científic de la caòtica, complexa, fractal, oberta i reiterativa conducta social. Pel fet de no usar aquesta perspectiva, de les tesis doctorals de psicologia fetes a Catalunya, les que versen sobre «comportament col·lectiu» mostren un QE (quocient especulatiu) altíssim, 0,93, mentre que, per contra, a les tesis sobre psicofarmacologia el QE és 0,13 (Garcia i Sevilla *et al.*, 2001), perquè hom hi usa una adequada versió del mètode científic, l'encetada per Claude Bernard. I d'altra banda, què no és comportament social? Els inventaris i qüestionaris psicomètrics són plens d'ítems sobre conductes socials. Per tant, quan sentireu parlar Francesc Salvador sobre Santiago Montserrat no penseu en un passat irrecuperable, sinó en el naixement, al nostre país i amb tots els errors que vulgueu, del futur de la psicologia.

Referències

- BAÑOS, J. E.; BOSCH, F. «Opioidphobia and cancer pain». *The Lancet*, núm. 341 (1993), p. 1474.
- BOSCH, F.; BAÑOS, J. E. «Religious beliefs of patients and caregivers as a barrier to the pharmacologic control of cancer pain». *Clinical Pharmacology and Therapeutics*, vol. 72, núm. 2 (2002), p. 107-111.
- CASASSAS, O. *La medicina catalana al segle XX*. Barcelona: Edicions 62, 1970.
- GARCIA I SEVILLA, LL. «La evolució del programa de Psicologia Mèdica». *Revista del Departamento de Psiquiatria de la Facultat de Medicina de Barcelona*, núm. 4 (1977), p. 77-85.
- *Mesura de la intel·ligència mitjançant el WAIS*. Societat Catalana de Recerca i Teràpia del Comportament 1981a. [N'hi ha diverses edicions]
- *Psicodiagnòstic mitjançant el MMPI*. Societat Catalana de Recerca i Teràpia del Comportament, 1981b. [N'hi ha diverses edicions]
- *Anàlisi de la psicoanàlisi*. Pròleg de Mario Bunge. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, Barcelona, 1985. (Monografies de la Secció de Ciències; 3)

- GARCIA I SEVILLA, LL. «Els tests en la nostra llengua o caldrà arribar a demanar un decret dels tests en català consemblant al del cinema?» [Debat del Ple de l'Institut d'Estudis Catalans, Barcelona, 23 novembre 1998].
- GARCIA I SEVILLA, LL.; ANDRÉS PUEYO, A.; ANGUERA, M. T.; CASERAS, X.; DEMARBRE, V.; FERRÉ, N. *Reports de la recerca a Catalunya. Psicologia (1990-1995)*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. 2001.
- POPPER, K. R. *El coneixement objectiu: Un enfocament evolutiu*. Barcelona: Edicions 62, 1985.
- SIGUAN, M. *La psicologia a Catalunya*. Barcelona: Edicions 62, 1981.